rykkede Forældre over det atlantiske Hav til Cap; Raffard kunde imidlertid ikke taale Klimaet; havde og Vanskelighed ved at tale Engelsk; derfor drog Ægteparret i 1853 atter til Kjøbenhavn. Dog følte han sig nu ikke ret tilfreds i de forandrede Forhold. „De Baand, der knytte en Præst til hans Menighed, ere saa mange og saa inderlige, at der skal eiendommelige Omstændigheder til, at en forhenværende Præst kan undgaae en vis Tomhed ved at leve midt i en Befolkning, hvis aandelige Veileder han har ophørt at være." Raffard forlod Kjøbenhavn 1856 og vendte tilbage til sit gamle Fædreneland Genf; han blev modtagen med hjertelig Glæde saavel af sine Ungdomsvenner, hvis Tal rigtignok ved Dødsfald var blevet meget formindsket, som af disses Familier; med hans Ankomst til Genf levede ogsaa Sandsen for denne lille Republiks aandelige og politiske Interesser op. Der var i første Henseende skeet store Forandringer; ved Siden af Nationalkirken var der, som Følge af mange Conflicter, opstaaet en Mængde dissenterende Partier og talrige independentiste Menigheder. Han stod i et venligt Forhold til disse; han erkjendte „hvor Christus er, der er Kirken", men han frygtede med Rette en Søndersplittelse, og hans Hjerte drog ham mere hen til Nationalkirken og den bestaaende Orden. Det var ikke Raffards Hensigt at være ledig; hvor han fik Leilighed, vilde han tjene sin Herre ved Ordets Forkyndelse. Paa det evangeliske Selskabs Anmodning fungerede han en kort Tid 1857 ved Aix les Bains; samme Efteraar vicarierede han for den yngre Coulin i Genthod; Menigheden der bevarer den kjærligste Erindring om den hjertelige Iver og Nidkjærhed, med hvilken han udførte den midlertidige Præstegjerning der. Da traf et haardt Slag ham. Den eneste Datter ved Cap var død, efterladende sig en talrig Børneflok; det var et rørende Vidnesbyrd om Forældres Kjærlighed, at de Alderstegne ikke skyede den lange og besværlige Reise over Oceanet, for at see de moderløse Børnebørn. I Decbr. 1859 vendte de tilbage til Genf.

Hverken Smerte, eller Alder eller Trætheb, havde hos den gamle Præst fra Kjøbenhavn udslukt Lysten til at virke; det var en Trang for ham, at hengive sig til den evangeliske Prædikegjerning; 1860 vicarierede han i nogle Maaneder for en bortreist Præst. Efterat han havde faaet en yndig Bolig i et affides Kvarteer i Genf i Plainpalais, hvorfra der var den deiligste Udsigt over Bjergene, modtog han det Hverv to Gange om Ugen at besøge og være en aandelig Sjeleførger i Colorex, i en Anstalt, hvilken en godgjørende Dame havde stiftet og underholdt for Syge, der begyndte at komme sig. Det er en fuldkommen sand Bemærkning af Ern. Naville i en her benyttet lille haandskreven Nekrolog over Raffard, naar han siger om ham: „I en Alder, hvor Hvilen synes os berettiget, havde han en Trang til at arbeide og han arbeidede med Glæde ikke som en Dagleier, som gjør sin Pligt, men som et Barn, der udfører sin Faders Værk."

For Danmark og dets Anliggender interesserede han sig levende; det var ham magtpaaliggende, at de danske kirkelige Forhold skulde komme til Orde paa den evangeliske Alliances Møde i Genf i Sept. 1861; det skyldtes Raffards Opmuntring, at jeg endelig gav efter for Indbydelsen, der gjentagende kom til mig fra engelske Venner, om at møde i Genf til hin Forsamling. Han tilbød mig sit Huus og hjalp mig gjestmild og velvillig med Sproget; det var mærkeligt at see, med hvilken Deeltagelse den gamle Mand fulgte Forhandlingerne og gik den lange Vei til den tætopfyldte Kirke, for at høre.

Allerede dengang vare hans Kræfter i Aftagende; han kæmpede med Mod imod en Sygdom i Underlivet og kunde endog med sædvanlig Frisskhed, naar han var fri for Smerte, spøge; men han forudsaae sin Død med Ro, uagtet han stundom anfægtedes af haarde, endog frygtelige Smerter. „Vi sees igjen i Himmelen", sagde han til sit Livs trofaste Ledsagerinde; hun maatte erkjende, at Døden havde mistet sin Braad for ham.

Raffards Navn vil forsvinde som saa mange Andres; Erindringen har jo kun Rum for enkelte særdeles fremragende Personligheder; at opholde denne Forsvinden i sin hurtige Flugt, er Hensigten med den lille Skildring af en Mand, der lige til sin høie Alderdom bevarede et ungdommeligt, ved Evangeliets Magt renset Hjerte.

Chr. H. Kalkar.

Fra Fjælleboden.

„ . . . . Ja naturligviis, det er af lutter Belvillie for Menneskeheden, at De og Deres Familie ruller Cigarer. Hvorfor Pokker siger De ikke hellere ligefrem, at De ogsaa vil tjene Penge, og at jeg maa være glad, hvis jeg indlader mig med Dem, om jeg slipper nogenlunde fra det og ikke bliver prellet altfor galt?" . . . . Det var Slutningen af en Replik, jeg henvendte til en forbistret Schakkerjøde, som i over en halv Time havde plaget mig med dog at handle med ham og som det ikke var muligt at blive af med.

Det var nemlig Markedsdag i den lille By, hvor jeg boede, og hele Byen var saa godt som vendt paa den anden Ende. Al Fred og Ro var forstyrret af Lirekasser og andre ligesaa harmoniske Instrumenter; der var en Summen og Brummen i Luften, saa enhver fornuftig Tanke tog Flugten; Børnene vare ellevilde og de gamle, fornuftige Mennesker vare blevne til Børn; Gongongen buldrede, de vilde Dyr i Menageriet hylede, Papegøiens skrattende Stemme blandede sig med Klokkens Lyd fra Voxkabinettet og det Hele var i en saadan Forstyrrelse, at man vel kunde blive utaalmodig, naar man ovenikjøbet ikke kunde have Fred i sin egen Stue. Det fik jeg imidlertid, idet jeg nemlig med min Slutningstale tillige ogsaa forenede den venskabelige Handling, at tage min paatrængende Handelsmand ved Armen og føre ham ud ad Døren. Nu havde jeg da et Slags Fred indenfor mine fire Vægge, men jeg var nu engang bleven forstyrret, og det var mig ikke muligt, atter at faae min Tankegang bragt i Orden. Jeg besluttede derfor at gaae ud, for at søge udenfor Byen og faae Ro paa mig. Jeg gik bagom Byen langsmed Haverne. I enhver lille By gaaer der jo altid saadan en Vei bagom, hvor Havelaagerne gaae ud til og hvor man om Aftenen paa et opslaaet Brædt, Husets Terrasse, kan finde Familierne forsamlede i gemytlig Passiar. Men tidligere paa Dagen er her tomt og jeg havde saaledes fundet den søgte Eensomhed og Ro, kun i det Fjerne lød endnu Markedets forvirrede Larm.

Paa en aaben Plads her stod Konstberidernes Telt. Forestillingerne begyndte først om Eftermiddagen og der var nu en uhyggelig Tomhed. Kun en enlig Person stod der og syntes at have været beskæftiget med Noget ved Teltet. Det faldt mig idetmindste ikke et Øieblik ind at twivle om, at han jo hørte med til Troupen. Det var en midaldrende Mand, temmelig lurvet klædt; hans Ansigt var furet paa Kryds og paa Tvers, saa det knap var muligt, at faae et bestemt Indtryk af hans Ansigtstræk. Det var maaskee „veirslaaet"; men det havde dog ikke den eiendommelige Typus, som er egen for Sømanden, ikke den sikkre, djærve Ro; det var heller ikke et Ansigt med et evigtvarende Smil, som den gamle Hofmands, eller et Bødemandsansigt; men det var lidt af alle Slags; det maatte tilhøre en „Konstner!" — Jeg gav mig i Snak med Manden, men han var tvær og vilde ikke rigtigt til at indlade sig med mig. Saaledes er nu engang den menneskelige Natur; for et Øieblik siden vilde jeg endelig have Ro og nu, da jeg kunde faae den, vilde jeg dog i Lag med Mennesker og det ovenikjøbet med en mig vild Fremmed. Det er en Trods, der ligger i Blodet; jo mere han undveeg mig, desto stærkere trængte jeg ind paa ham. Han var imidlertid gaaet indenfor Teltet og jeg var fulgt med ham. Paa eengang dreiede han sig heelt om mod mig, gjorde sig ganske lille og idet han pludseligt fra sin dukkede Stilling hævede sig op, slog han en mægtig Saltomortale, først forlænds og derpaa baglænds, blev staaende paa det ene Been og rakte det andet ud imod mig, som om det var en Haand, han vilde give mig og spurgte smilende: „Er De saa fornøiet?"

Hele denne Scene, der naturligviis kun optog nogle Secunder, kom mig saa pludseligt, at jeg reent kom ud af mine sædvanlige Folder. At see en Mand i en gammel luslidt Frakke, med bitto Manchesters Beenklæder, nedtraadte Skoe og en gammel Hat paa Hovedet, give denne et Tryk næsten nedover Øinene, derpaa slaae et Par voldsomme Saltomortaler og saa spørge, om man nu er fornøiet, er just ikke af de sædvanlige Hændelser, om det end heller ikke er nogen overordentlig Begivenhed, og det bliver dog altid vanskeligt at give Svar paa Tiltale. Desuden foregik der, i det korte Øieblik, jeg betænkte mig, en saa voldsom Forandring i hans Ansigtstræk; der foer ligesom en dødelig Smerte hen over dem, og det var mig, som om et heelt Livs Kummer og bittre Skuffelse afspeilede sig i denne sørgelige Skikkelse, der stod for mig, skjælvende i legemlig Svækkelse og næsten med uhyggelige Glimt af Vanvid i Øiet — jeg vidste ikke, hvad jeg skulde sige, men jeg rakte ham min Haand. Han saae forundret paa mig, men gav mig dog sin og med en afværgende Bevægelse søgte han at smutte forbi mig og ud af Teltet. Men jeg havde fast besluttet, at han ikke skulde slippe fra mig; jeg havde fundet mit Offer, han skulde fortælle mig sit Levnet. Ideen var just ikke ny, thi det er en gammel, forslidt Historie, at ethvert Menneskeliv er en Roman og Gjøglerens ikke den mindst indviklede; jeg spærrede ham derfor Veien og sagde:

„Hvorfor vil De ikke indlade Dem med mig? De mener, jeg er kun nysgjerrig. Nu vel, det er jeg ogsaa; men kan De ikke selv have Lyst til engang at tale med et Menneske, De kan betroe Deres Tanker til. Tankerne løbe dog vel stundom af med Dem, og Fortidens Erindringer drage forbi. Tænk blot høit og lad mig være tilstede; det er dog godt, ikke altid at være ene med sine Tanker."

Han var sunken sammen paa en Bænk. Hans Hoved hvilede i hans Hænder, som han støttede til sine Knæe. Saaledes sad han nogle Øieblikke, medens jeg forventningsfuld stod foran ham. Langsomt hævede han tilsidst Hovedet og saae vist paa mig. Han mumlede Noget mellem Tænderne, men idet han pegede paa Bænken ved sin Side, fortalte han høit saaledes:

„Fortiden med Barndommens Aar, Fortiden med Lys og Solskin! Der er en stor, vid Mark, hvor Kvæget græsser og en lille Bæk sagtelig snoer sig hen mellem blomstrende Enge. Og i Baggrunden ligger Præstegaarden, dybt inde i den stille Have. Æbletræet luder ud over Steengjærdet; den vilde Rosenbusk blander sin lyserøde Pragt med de gule Hyldeblomster og danner Hegnet om den Plet, hvor min Barndoms Vugge stod. Der løb vi og støiede, hele denne Flok Børn, der voxede op, det ene efter det andet, uden noget rigtigt Hold eller Støttepunkt, uden hvad vi kunde give os selv. I Studerekammeret sad min Fader og søgte Viisdom i Skriftens Ord; dybe og lærde vare maaskee hans Undersøgelser, men de lode ham leve i en Verden, der ikke var vor — thi vi gik, som man kalder det, for Lud og koldt Vand. Vel levede min Moder, men hun var svag og ældet før Tiden. Hun var sløvet ved den evige Kamp for Udkommet. Draget bort fra en heel anden Kreds, henviist til eensomt Grubleri, sank hun under Byrden af Livets Hverdagslighed, og min Fader mærkede det ikke. Hans Higen var en anden, end at blive det faste Støttepunkt for sin huuslige Arne. Hans Kjærligheds første Opblussen for min Moder var slukt, ak altfor tidligt; der var Intet tilbage, maaskee knap en venlig Følelse, en Erindring om, hvordan det havde været. Nu slumre de i Fred ved hinandens Side dernede, hvor deres Liv svandt hen i en selsom, glædeløs Tomhed. For Aar og Dage siden er Forsoningen kommen; det er Altsammen forbi, forbi for lang, lang Tid siden. Hun døde først, svandt hen som en Plante uden Næring, og endnu mere hjelpeløse og forladte stode vi Børn. Men snart maatte vi ogsaa rede hans Hvilested ved Siden af hendes og nu stode vi ganske ene!"

Han havde fortalt Dette med en eensformig Stemme, som om det var Noget, han læste op af en Bog. Han sad med foldede Hænder og stirrede ligeud for sig; i det rynkede Ansigt forandredes ikke en Mine. Men nu holdt han pludseligt inde, ikke fordi det var, som om Erindringen om hin hjelpeløse Tilstand overvældede ham, thi det var tydeligt at mærke af hele Udtrykket i hans Stemme, af det fraværende Blik; det var en Periode, som var ligesom visket ud af hans personlige Bevidsthed — en Historie, han havde lært udenad. Men hans Tanke sprang om til det egentlige Hovedpunkt i hans Lidelseshistorie, og medens denne Erindring i Øieblikket ligesom gjenfødtes for ham, blev han et heelt andet Menneske og med lidenskabelig Stemme, ja stundom med Pathos, vedblev han da:

„Min Herre, jeg var en brav Dreng. De troer det maaskee ikke, at saadan en forsømt Plante kan skyde gode og kraftige Skud; men jeg var en sund Natur og om end stundom lidt vild, saa var Bunden dog god. Jeg var ikke stor, men stærk og smidig og jeg saae godt ud; det vidste jeg Altsammen, jeg hørte det saa tidt, for der blev hverken lagt Baand paa, med hvem vi maatte omgaaes, eller hvilken Tale vi førte indbyrdes. Nu vel, jeg havde naaet den Alder, da man skulde see at blive til Noget. Det er ikke altid saa let, det har jeg lært senere; men dengang faldt det mig ikke et Øieblik ind, Verden stod mig jo aaben. Hvad kunde jeg? Lidt af alle Slags. Men jeg havde Lyst til at bestille Noget, jeg havde Kræfter at tage fat med, et sorgløst og muntert Sind, altid et slinkt Svar paa rede Haand; hvad vilde man vel forlange mere? Der manglede mig egentlig kun en halv Snees Tusind Daler, saa havde jeg været et fuldkomment ungt Menneske; men dem havde jeg rigtignok ikke. Naa, kommer Tid, kommer Raad, tænkte jeg — eller jeg tænkte vel egentlig slet ikke derpaa — og saa vandrede jeg ud i den vide Verden.

„Jeg havde altid havt Talent for gymnastiske Konster. Der var ingen Trætop saa høi, at jeg jo havde forstaaet at svinge mig op i den; jeg havde gjort halsbrækkende Spring fra Green til Green, og var jeg engang imellem falden ned, saa var jeg altid kommen til at staae paa Fødderne. Med en Bøsse kunde jeg ogsaa omgaaes; det havde ikke manglet, at jeg jo var bleven bekjendt med Egnens Jægere. Jeg var derfor skabt til Soldat. Altsaa det vilde jeg være. Det var nu godt nok; men man forbinder et langt andet Begreb med det, at ville være Soldat, end Virkeligheden giver. Og i hin Periode var overalt den dybeste Fred. Det var jo næsten latterligt, at ville være Soldat; thi en Soldat uden Krig er som en Bajads uden Publicum. Saaledes tænkte jeg imidlertid ikke dengang; det var det rene Begreb at kæmpe, at slaaes for sit Land, som mine Tanker dreiede sig om. Faren, jeg bristigt vilde beseire, det spændende Øieblik, hvori Modet skulde træde frem i dets fulde Glands, Jubelen over den veludførte Heltedaad — Alt stod som et levende Billede for mig; jeg tegnede hvert Træk med Phantasiens mest levende Drifstighed.

„Men jeg blev ikke Soldat. Jeg drysede saadan omkring, henvendte mig snart til den Ene, snart til den Anden, men kunde albrig faae rigtig Besked om, hvorledes jeg skulde begynde paa Tingen. En Smule Penge havde jeg jo ogsaa, og saa meente jeg, det vel ikke heller hastede saa stærkt med at tage en Bestemmelse. Jeg var kommen til Hovedstaden og alt det Nye her optog mig saaledes, at Tiden gik, uden at jeg egentlig mærkede noget dertil. Ved saaledes at tumle om